

WKŁADKA DLA RODZICÓW/OPIEKUNÓW MAŁYCH NIEMÓWIĄCYCH DZIECI

Część I

Złote reguły harmonijnego rozwoju mowy dziecka

1. Od urodzenia dziecka dbaj o jego harmonijny rozwój fizyczny, emocjonalny i psychiczny.
2. Jeśli niepokoi Cię brak reakcji lub nieadekwatne reakcje dziecka na bodźce akustyczne, koniecznie skonsultuj się z lekarzem audiologiem.
3. Zadbaj, by Twoje oczekiwania wobec dziecka były realistyczne.
4. Zapewnij dziecku bogactwo różnorodnych doświadczeń: słuchowych, ruchowych, wzrokowych, dotykowych i smakowych.
5. Każdego dnia przemycaj stymulujące ćwiczenia językowe (patrz Biblioteczka troskliwego rodzica). Dbaj o dobry klimat podczas tych zabaw. Spraw, by był to dla dziecka czas radosnej aktywności.
6. Rozmawiaj ze swoim dzieckiem. Opowiadaj mu, czyli opisz to, co widzicie, co robicie. Zadawaj mu pytania, choć nie jest w stanie udzielić odpowiedzi. Sam odpowiadaj na zadane przez siebie pytania.
7. Wypowiedzi skierowane do dziecka niech będą bardzo staranne. Używaj nieco wolniejszego tempa mowy. Zadbaj o dobór prostego, zrozumiałego dla dziecka słownictwa. Stosuj krótkie zdania. Powtarzaj swoją wypowiedź.
8. Zwracając się do dziecka, używaj bogatej mimiki i gestykulacji, utrzymuj kontakt wzrokowy. Dopytuj o wypowiedzi dziecka, powtarzając po nim jego niepoprawne słowa w sposób poprawny – zachowuj się przy tym jak echo.
9. Bądź dobrym słuchaczem, tj. patrz na mówiące do Ciebie dziecko, nie przerywaj mu, dbaj o kolejność Waszych wypowiedzi.
10. Stymuluj rozwój słuchu mownego swojego dziecka. Bawcie się w słuchanie dźwięków z otoczenia, odgłosów zwierząt. Ucz dziecko koncentrowania się na innych.
11. Dostarczaj dziecku wiele okazji do zbaw słowami naśladującymi dźwięki imitujące odgłosy zwierząt, pojazdów czy urządzeń, np. hau, hau, ti, ti, bam. Pokazuj dziecku, jak przydatne mogą być onomatopeje, czyli wyrazy i wyrażenia dźwiękonaśladowcze w codziennej komunikacji.
12. Codziennie czytaj swojemu dziecku. Moduluj głosem, by słuchało Cię z zainteresowaniem. Staraj się wodzić palcem po czytanych tekstach. W ten sposób wprowadzasz łagodnie dziecko w świat pisma. Wskazuj przedmioty i osoby na ilustracjach. Dopytuj się: „gdzie jest?”, „pokaż gdzie”. Umożliwiasz w ten sposób dziecku aktywne uczestnictwo w czytaniu.
13. Notuj codzienne osiągnięcia dziecka. Skupiaj się na tym, co już potrafi. Głośno chwal je za wysiłek, jaki wkłada w wykonywanie różnych czynności. Doceniaj je – nie koncentruj się wyłącznie na efektach.
14. Nigdy nie porównuj swojego dziecka do innych dzieci. Nie krytykuj go. Unikaj omawiania problemów dziecka w jego obecności.
15. Jeśli odczuwasz jakikolwiek niepokój związany z rozwojem Twojego dziecka, nie pozwól zbyć się radami innych, ze z tego wyrośnię. Skorzystaj ze specjalistycznej konsultacji, a w razie potrzeby z terapii logopedycznej.

Część II

List – prośba dziecka

**Mamo! Tato! Wiem, że niepokoi Was,
że ciągle nie potrafię tego, co moi rówieśnicy –
nadal nic nie mówię.**

Proszę uwierzcie mi – mówiłbym/mówiłabym, gdybym tylko wiedział/wiedziała, jak to zrobić! Bardzo chciałbym/chciałabym mówić tak, jak inne dzieci w moim wieku – uwierzcie mi! To, że jeszcze tego nie potrafię, to nie mój kaprys. Pomóżcie mi! Proszę! Nie mówcie do mnie: „powiedz”, „powtórz”. Nie powtarzam po was, bo po prostu jeszcze tego nie potrafię! Zamiast mówić przy różnych okazjach: „powiedz”, „powtórz”, traktujcie mnie tak, jakbym mówił/mówiła. Najczęściej będziecie musieli prowadzić rozmowę za siebie i za mnie. To bardzo ważne, bo gdy do mnie mówicie, to ja słucham i uczę się. Proszę, nie skarżcie się innym dorosłym, że jestem leniuszkiem, że nie chce mi się mówić i że wszystko pokazuję na migi. Gdybym był/była leniuszkiem, to czy pracowałyby tak ciężko moje rączki? A to, że jestem mądrym, małym człowiekiem, pozwala zamienić słowa w odpowiednie gesty, które Wy rozumiecie. Gdybym potrafił/potrafiła mówić, nigdy nie uciekałbym/uciekałabym się do takich sztuczek. Wcale nie jest wygodnie z nich korzystać, jak na razie to jedyny sposób porozumiewania się z Wami. Nie każcie mi popisywać się mówieniem przed innymi osobami. To dla mnie duży stres, bo nie potrafię jeszcze zbyt wiele powiedzieć – czasami po prostu się wstydzę. Proszę, nie

porównujcie mnie też do innych dzieci. Uwierzcie mi, chciałbym/chciałabym mówić tak jak one! Zamiast tego chwalcie mnie, to pomoże mi uwierzyć, że jestem coś wart/warta.

Kochani rodzice! Jak możecie mi pomóc? To proste...

1. Wiem, że chcecie dla mnie jak najlepiej i potrafiacie dla mnie wiele zrobić! Zapamiętajcie, że najważniejsza dla mnie jest Wasza miłość i akceptacja oraz wiara w moje możliwości. Powtarzajcie mi często, jak dobrze sobie radzę i co już potrafię.
2. Nawet jeśli zasmuca Was moje uporczywe milczenie, nie omawiajcie tego w mojej obecności.
3. Jesteście dla mnie wzorem do naśladowania – jesteście najważniejsi! Bądźcie dla mnie idealnym modelem.
4. Koniecznie zapamiętajcie, że powinniście **zwolnić nieco tempo mowy**, mówiąc do mnie. Wówczas będzie mi łatwiej Was zrozumieć, a w przyszłości naśladować. **Posługujcie się** znanym mi **słownictwem**, a **nowe słowa wprowadzajcie** do mojego słownika **powoli, wielokrotnie je powtarzając. Budujcie** raczej **niezbyt długie zdania**. Bardzo mi pomożecie, gdy moje nieporadne wypowiedzi będziecie **powtarzać po mnie – poprawnie i wolno**, tak jakbyście się upewniali, czy dobrze mnie zrozumieliście.
5. Starajcie się patrzeć na mnie podczas mówienia. Będę bacznie obserwował/obserwowała ruchy Waszych warg, to pomoże mi w przyszłym mówieniu.
6. Pomożecie mi Waszą żywą mimiką i modulacją głosu. To wszystko sprawi, że mówienie będzie dla mnie atrakcyjniejsze.
7. Warto, byście moje prośby powiesili sobie na lodówce, by o nich zawsze pamiętać.
8. Jeśli to, co zrobiliście do tej pory, nie pomaga – koniecznie zaprowadźcie mnie do logopedy, niosącego pomoc małym dzieciom, które zaczynają mówić później niż ich rówieśnicy. Dzięki specjalistom szybciej nauczą się mówić, a i Wam będzie łatwiej.
9. Będziecie wiedzieli, co jeszcze możecie zrobić, by mi pomóc.

Część III

Mamo, tato – to warto przeczytać! Biblioteczka troskliwego rodzica

Oto lista 10 książek, które w przystępny sposób omawiają zagadnienia rozwoju dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem mowy i języka. Zawarte w nich informacje rozwieją wiele Państwa wątpliwości i obalą mity na temat dzieci mówiących później niż ich rówieśnicy.

1. Cieszyńska J., Korendo M., 2007, *Wczesna interwencja terapeutyczna. Stymulacja rozwoju dziecka od noworodka do 6. roku życia*, Wydawnictwo Edukacyjne, Kraków.
2. Datkun – Czerniak K., *Logopedia. Jak usprawnić mowę dziecka*, MAC Edukacja S.A., Kielce.
3. Emiluta – Rozya D., 2003, *Wspomaganie rozwoju mowy dziecka w wieku przedszkolnym*, Wydawnictwo Centrum Metodycznego Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, Warszawa.
4. Gruszczyk – Kolczyńska E., Zielińska E., 2000, *Wspomaganie rozwoju umysłowego trzylatków i dzieci starszych wolniej rozwijających się*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa.
5. Kozłowska K., 2004, *Logopedia bliżej dziecka*, Wydawnictwo Uczelniane Wszechnicy Świętokrzyskiej, Kielce.
6. Łazowska H., Mikitiuk B., Moritz B., 2002, *Co zrobić, aby ułatwić dziecku naukę czytania i piania*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków.
7. Nowak J., 1995, *Ćwiczenia usprawniające mowę w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym*, Wydawnictwo Tanan, Bydgoszcz.
8. Achajska E., 1992, *Uczymy poprawnej wymowy*, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa.
9. Słodownik - Rycaj E., 2000, *O mowie dziecka, jak zapobiegać powstawaniu nieprawidłowości w jej rozwoju*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa.
10. Zaleski T., 2002, *Opóźnienia w rozwoju mowy*, Państwowy zakład Wydawnictw Lekarskich, Warszawa.

**Opracowanie: Iwona Michalak-Widera, Katarzyna Węgierska
Forum Logopedyczne Nr 16/2009**